

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Manuscrisele se adresează redacțiunii		Prețul inserțiunilor:	
Pe un an	50 Lei	„Foaia Diecezană” iar banii de prenumără- țiune și inserțiuni administrațiunii „Tipog- rafia și Librăria diecezană” în Caransebeș		Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edictate etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 30 Lei, până la 200 de cuvinte 45 Lei, de aci în sus 60 Lei	
Pe jumătate de an	25 „				
Pe un pătrar de an	12 1/2 „				
Un număr	1 Leu.				

Modul de tratare al unei istorioare din Religione după Ștefan Velovan.*)

1. Pregătirea lecției, urmată de anunțarea materiei noi.

O materie nouă, oricare ar fi ea, nu poate să fie predată de cât după ce ne-am încredințat, că școlarii au elementele de cunoștințe, indispensabile, ca să poată înțelege și pătrunde noul subiect. Această parte a lecțiunii, care are de scop a improspăta cunoștințele vechi și necesare, se va putea numi, nu imoartă, introducere, preparare sau pregătire, cercetare de cunoștințe vechi sau de idei aperceptive etc. Noi vom întrebuița aici, termenul popular „pregătirea lecției.” E de notat, că această pregătire să nu se confunde cu ascultarea materiei

*) Principiile herbart-zilleriane referitoare la învățământul primar și secundar pătrund la noi în deceniul al nouălea din veacul trecut. Primul propovăduitor al lor — cel puțin prin tipar — a fost renumitul pedagog Ioan Popescu dela Sibiiu. Dr. D. P. Barcianu aplică treptele formale la „Istoria naturală” (1890), eu la „Religiune” (1897), Dr. Petru Span la „Școala învățământului (1908) etc. În broșura mea „Școala modernă și Religiunea lu noi” (1916) am zis despre principiul treptelor formale, prelucrat după zillerieni și acceptat, fiind prea generalizat la noi și în Catihetica mea, că este „prea nemțesc, deci migălos pentru capul mai deștept al românașului”, și am mai zis, că la tratarea materiei istorice și abstracte de religione de Ștefan Velovan, fala pedagogilor noștri, „are metodel săn propriu, care diferă de treptele formale ale zillerienilor și — după părerea mea — este superior.” Acest metod este aproape singurul adoptat în școlile din fostul regat și a început să pătrundă și la noi.

Iată motivele, ce mă îndeamnă să reproduc, cu mici schimbări și potrivit scopului — după: „Metodica specială a Religiei și Moralei, Focșani, 1902 — „Modul de tratare . . .” al dlui Velovan pentru a veni în ajutor catihetilor noștri, pe cari în situația dată îi încercă migăloasele trepte formale nemțesti, precum și școlarilor românași cu capul mai deștept.

Di Ștefan Velovan are — așa zicând — numai trei trepte, ce acopăr pe deplin cele cinci trepte zilleriene.

Dr. P. Barbu.

din lecția precedentă, care adeseori poate să nu aibă nici o legătură de înțeles, cu lecția nouă.

Înțelegerea și pătrunderea unei unități metodice, reprezentată prin *narațiuni* despre persoane, fapte sau lucrări religioase sau morale e condiționată: 1. de *cunoștințele geografice*, ce elevii au despre localitățile, unde se petrec faptele, ce se istorisesc (când faptele au locațiune); 2. de *cunoștințele istorico-culturale*, ce școlarii au despre obiceiurile, raporturile politice, organizația socială, felul culturii, credințele, aspirațiunile etc. popoarelor din epoca, despre care se enarează; 3. de *cunoștințele*, ce școlarii au despre *întâmplările anterioare* și cari pot da explicație faptelor, ce acum urmează a se istorisi*).

A cercetă unele ori altele din aceste feluri de cunoștinți și — la nevoie — a le completa cu ceea ce găsim, că lipsește școlarilor, înseamnă a face *pregătirea lecției*.

Spre acest sfârșit, învățătorul va consulta, mai dinainte, textul ce are de gând să nareze (la tratare) și va găsi însuș chestiunile, cari trebuie să constitue obiectul pregătirii.

D. e. Istoria despre prorocul Daniil, una din istorioarele relative la viața acestui proroc, e reprezentată de următorul text: „În Babilon, unde Iudeii fuseseră duși în robie, se afla pe atunci un idol, la care preoții mincinoși se închinau și aduceau jertfe. Daniil ceru regelui să sfârâme idolul, pentru că poporul să se închine la adevăratul Dumnezeu. Și regele se învoi. Însă poporul, mâniat, ceru pedepsirea lui Daniil, care fu aruncat în groapa leilor. A șaptea zi, regele veni la groapă, să plângă pe Daniil, pe care de altfel îl iubi pentru înțelepciunea lui și pe care îl credea acum sfâșiat de lei. Însă, văzându-l viu și neatinș, se minună și strigă: „Mare ești, Doamne Dumnezeu lui Daniil, și nu este altul afară de tine!”

Înainte de a preda această istorioară, învățătorul va face pregătirea, amintindu-le evenimentele făcute pe ludei să cadă în robia Babilonului, și să Babilonul e mai spre răsărit și departe de Ierusalim, și Iudeii nu s'au lăsat de obiceiul de a se închina

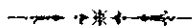
*) De cunoștințe limbistice (vezi Catihetica mea, ed. II, pag. 52—53 P. B.).

Se va mai explica ce este idol și obiceiul din acele vremuri de a țineă lei și alte fiare sălbatiche închise în beciuri adânci, pentru a le întrebuița apoi la luptele în arenă, precum și obiceiul, pe care îl respectau toți stăpânitorii Evreilor, de a se supune legilor lor.

În legătură cu această pregătire, învățatorul *anunță istorioara nouă.*

El zice cam așa: „*Acum ascultați, să vă istoricesc, ce minune s'a întâmplat odată, cu prorocul Daniil, când era în Babilon?*” (Urmează)

Primii gramatici români băpățeni.

B.

Gramatica Loga, Buda 1822.

(Continuare)

IV. *Sintaxa*: „Sintaxa este acea parte a gramaticii, care ne învață cuvintele cele chiline ale grăirii, prin reguli, după firea limbei, așa a le lega, ca deplină și întreagă înțelegere să aducă.”

Propozițiunea la Loga e numită *încheietură*; părțile ei sunt: *sujet, predicat și ojet.*

Când voim se atragem atenția asupra unor cuvinte din propozițiune, atunci ori le punem la începutul ei, ori și la mijloc, în cazul acesta din urmă însă le accentuăm: „cu mai înalt ton le răspundem”.

Înainte de a se trata pătrile de vorbire, cum ar fi natural și metodic, autorul nostru, cine ar mai ști ghici azi de ce, el examinează întrebuițarea propozițiilor în propozițiunile întrebătoare și în răspunsuri; Pavel vine dela Pesta? Gheorghe s-au dus la Pesta; noaptea; Lunia.

Examinând întrebuițarea articolului definit; *cartea, Martinu/ meu, mare/e orator, sau oratoru/ cel mare, greșeste, când crede, că pronumele personal scurtat are rolul de articol: eu il sau o bat; mi/ dete, bătându/, bătândo* (164—6).

Despre nume spune, că: „numele însușitoare (pronumele și participiul) totdeauna întru acel număr și caz se pune cu înfiintătoriu său”.

Purcezând la sintaxa cazurilor, spune, că cazul subiect, nominativ adecă, se folosește ca *sujet*, iară: „decumva în vreo *încheietură* vor fi mai mulți sujeți, atunci predicatul se pune în numărul multoratec”.

Mai încolo arată, că nominativul se pune după verbele: „sunt, se face, naște, rămâne, iasă, se cheamă, se numește”.

La genitiv spune, că prepoziția *de*, urmată de un substantiv, are înțales de genitiv: iubitoriu de dreptate = iubitoriu dreptății; una srafa de apă = numai o parte apei, iar nu toată apa.

Dativul îl folosim după „însușitoarele”: asemenea, neasemenea; după verbele nefățești: se cuvine, se întâmplă, se vede, se pare, se crede.

Din când în când prepozițiile *la, dela*, cer dativ: fac ce place la toții oameni = fac pe placul tuturor, = fac ce place tuturor oamenilor; cine a furat vecinului nostru doi cai = cine a furat dela dela vecinul nostru doi cai (169—170).

Cazul obiect, acuzativul, e a se aplica, dacă îi preced verbe lucrătoare și de mijloc, după prepoziție și apoi și după mai multe nume însușitoare: Vulpea a înșelat pe lup, înalt la statură, ager la minte, după ploaie.

Pe fețele 172—4 discută cum să se aplice vocativul și ablativul.

Cu privire la pronumele personale zice, că pentru un fel de eufonie nu zicem: el, ea, ei, ele, ci dânsa, dânu/ul, dânsese. „*Dânsul și dânsa*” se aplică și în locul: „el însuși, ea însăși”. Dânsul, dânsa, au fost la noi = el însuși, ea însăși au fost la noi.

Distinge corect între folosirea pronumelui personal și posesiv! Cel dintâi trebuie întrebuițat atunci, când nu se referă la subiectul propozițiunii. Posesivul se folosește apoi, când se referă la subiectul respectivei ziceri (propozițiuni): Vecinul meu a bătut pe fiul său, fca sa, iar nu pe fca lui, fiul ei. (175).

Mai departe spune, cum e de a se întrebuița „pronumele *împreunătoriu sau cujctiv*: eu și am crezut; bucurăte; spăimântatu-sau și s-au cutremurat oștile îngerești, văzândute pe lemn spânzurat stăpâne, apăra-ne pe noi de tot cugetul rău”.

Urmează pronumele *arătătoriu*: acest om, omul acesta; acel ce nu ascultă = carele nu ascultă; injunghiați vițelul cel gras.

Trece la pronumele *întrebătoriu*: cine a fost aice? Care om, sau care a adus? *La redvătore sau relative* (182), *la nehotărătore sau indefinite*: Martin este un Cicero, adecă un mare orator.

Urmează apoi, cum să folosim verbele, cu nominativ, gen. etc. Construirea ce propune e cu totul greșită și servilă, după tipul construcțiilor din limba clasică latină și greacă, de pildă numai: aduți aminte de fii tăi. Verbul aduți aminte poștește genitiv în latina. La noi însă de fapt e acuzativ reclamat de prepoziția *de*.

Arată, cum conjunctivul suplinește înfiintivul: Trupul trebuie dedat să rabde frigul, căldura = a răbda frigul și căldura.

Privitor la supin spune, că trebuie întrebuițat după adiectivele: ușor, lesne, bun, rău, nimic, ceva, mult, puțin: ușor *de purtat*, greu

de suit. Apoi tot așa avem a construi cu supin, când folosim verbele: trebuie și sunt: vacile trebuie mulse; casa aceasta este de vîndut.

Tratează strămutarea formei active în pasivă „de facerea închieturilor pătimitoare din lucrătoare: forma cea pătimitoare din lucrătoare nu se face totdeauna numai prin pronumele „mă, te, se, ci și prin verbul ajutătoriu „eu sînt“, iar mai vîrtos la timpurile cele trecute și viitoriu (tata meu au arătat țarina, sau, țarina de tata meu este arătată“ (190).

Arată apoi modul de a scurta propozițiunile secundare: „de întrebuintărea participiului în forma cea lucrătoare, și în forma cea pătimitoare“. Aduce diverse exemple.

Cu privire la adverbe, indică, cum unele, când iau articol, se prefac în nume substantive: binele; altele apoi la rîndul lor primesc prepozițiuni: el este născut de din sus de Viena.

Arată, cum în limba noastră dublarea negațiunii e o afirmație, un pozitiv.

Privitor de conjuncțiuni, *cuijuctele*, susține, că și leagă părți de același fel din o propozițiune.

Apoi, că *nici* leagă două sau mai multe propozițiuni negative. (197).

Verbele cu înțeles de negare, poftire, nădăjduire, poftesc, folosirea modului conjunctiv: de mult am dorit să văd pe fratele meu. Verbele care înșămnează îndoire, se construiesc cu optativ: omul fățarnic se prefacă, ca cum n'ar cunoaște pe prietenul său sărăcit. (198).

Nu uită a spune nici de folosirea *cuijuctelor corelative*: „Părțiceua care se pune la începutul periodului, este reducătoare, adecă reduce înțelegerea ca la altă paiticică, care la a doua parte a periodului are de a se pune, carea de nu va urma, înțelesul stă spânzurat și nedeplinit“. (201).

E de relevat, că Loga, ca și gramaticii noștri de până la el, scrie nedespărțit prepoziția de verb: *ascrie*, în loc de a scrie; apoi leagă prepoziția de pronume: *ale* pune = a le pune; pronumele îl leagă de verb: *țiam* = ți am; pronumele scris în una cu gerundiu: *supunându-se* = supunându-se.

Secțiunea a V-a și ultimă e „*Prosodia* sau măsura tonului ne arată învățatura redicării și apăsării tonului la silabe, la cuvinte, încă și la ziceri întregi; iară în ziceri redicarea aceasta se face la acele cuvinte, care poartă vîrtutea a toată zicerea, adecă ce arată *sujetul* sau *ojetul*, de care și drept care se face zicerea.“ (201.)

Dă unele povețe de înălțarea tonului la silabele cuvîntelor, de întonare, pg. 202—6. La monosilabe tonul nu se înalță: pom, om, rod.

La numele înființătoare și însușitoare de două

silabe, tonul se pune la unele pe silaba penultimă, (rădică tonul la întâia silabă: *dóm*, *nul*, *pórta*, *scára*; iar la altele pe ultima: *popór*, *bátrán*, *surcéa*). La cuvintele de mai multe silabe, compuse cu prepozițiuni, rămîne accentul din cuvîntul simplu: *răsturnát*, *desprîndere*. „Cuvintele ce ieu adăngămînt: *moldovan*, *jurămînt*, *domnesc*, pun puterea pe adăngămînt.“

Gerundiile și participiile „aruncă puterea în silaba cea mai de pre urmă: *mîergând*, *mîergătoriu*.“

În propozițiuni întonăm acel cuvînt, pe care voim să-l scoatem la iveală.

Dela Sinoadele eparhiale.

Sinodul arhidiecezan s'a întrunit sub prezidiul I. P. S. arhiepiscop și mitropolit Nicolae, a cărui frumoasă vorbire de deschidere am publicat-o în numărul nostru penultim.

În ședința primă se constituie biroul și se aleg diferitele comisiuni.

În ședința a II-a, după parentarea Arhierelui vicar Dr. Ilarion Pușcariu, a asesorialor Dumitru Moldovan și Andrei Barseanu, — Sinodul își exprimă mulțumirile sale pînă arhimandrit Triteanu pentru serviciile sale aduse arhidiecezei și prin graiul I. P. Sfințitului Mitropolit Nicolae îi dorește muncă rodnică în scaunul de episcop al Romanului.

Se ia apoi act de înființarea noilor protopopiate: al Oituzului, Jiului, Băiței și al Ibașfalăului.

La propunerea comisiunii, Sinodul își exprimă sentimentele sale de admirare și de mulțumire față de I. P. S. Sa pentru valoroasele servicii, pe cari I. P. S. Sa le-a adus bisericii și neamului din prilejul discuției proiectului de constituție dela Senat. Tot așa îi exprimă mulțumiri și pentru vizitațiile canonice făcute în anul trecut.

Au făcut o deosebită impresie cuvintele I. P. S. Sale, care, vorbind de vizitațiile canonice din Săcuiș, ține se constată, că în decursul acestor vizitațiuni a avut de multe ori scene emoționante. Credincioșii, cari nu mai avuseră ocaziune să vadă arhierul în mijlocul lor, iar în decursul războiului au avut să sufere adăvîrat martiriu pentru legea strămoșească, îl întimpinău cu ochii plini de lacrimi. „Am avut ocazii“ — zice I. P. S. Sa — „să mă conving în diferite rînduși, că acești oameni, cărora li-s'a răpit limba, au fost salvați de biserică. Ortodoxia le-a fost ultima legătură, prin care au fost legați de neam. Dar am avut și momente dure-roase. A trebuit să mă conving, cît de mulți credincioși a trebuit să pierdem în deceniile din urmă. Unguși lucrău cu sistem. Voiau să îngherbeze între noi și Carpați o graniță etnică de unguși și spre acest scop ne-a desființat o serie întregă de parohii, începând dela Oituz pînă la Brașov. S'a mai păstrat câte o rămășiță de zid a bisericuțelor noastre dispărute“.

Se ia act de înființarea „Fondului Regele Ferdinand și Regina Maria“ și invită Consistorul să pornească cît mai grabnic acțiunea misionară, cu cel puțin 2 prooți misionari.

Se ia apoi cu plăcere act de nivelul tot mai ridicat, ca fond și ca formă, a „Telegrafului Român“ a „Luminei Satelor“ și a „Revistei Teologice“, precum și de înființarea „Muzeului Bisericesc“.

Tot așa cu satisfacție s'a ia la cunoștință, că liceul nostru „Avram Iancu“ din Brad s'a complectat la 8 clase.

Se trece apoi la raportul comisiei financiare, care privește chestii pur locale.

În ședința a III-a se ia la cunoștință rapoartele Consistorului privitoare la comemorarea aniversării a 50 ani dela moartea marelui mitropolit Andrei Șaguna și a aniversării de 100 ani dela moartea marelui dascăl Gheorghe Lazar.

În firul desbaterilor asupra raportului comisiei bisericești se aprobă măsurile luate de Consistorul privitor la organizarea parohiilor noastre din America, prin trimiterea alor 8 preoți misionari.

O vie discuție a avut loc la raportul comisiei școlare. S'a luat la cunoștință acordul încheiat de către Consistorul mitropolitan cu Ministerul instr. pubi. în în chestia școalelor și Consistorul a fost invitat să stăruie întru clarificarea deplină a situației și apărarea intereselor școlii noastre confesionale, interese identice cu cele ale culturii neamului nostru românesc.

I. P. S. Sa face apoi unele declarații, menite să elucideze situația școalelor noastre confesionale și promite, că va interveni de nou pe calea Consistorului mitropolitan, având nădejdea, că se va ajunge la o soluție mulțumitoare pentru ambele părți.

În ședința IV-a chestiune catechizării a provocat o discuție mai lungă. S'au aprobat dispozițiile Consistorului privitor la uniformizarea catechizării prin numirea de inspectori speciali ai învățământului religios. S'a decis apoi, să se intervină la guvern, ca la numirea de învățatori la școalele primare să se țină cont de confesiunea elevilor și să se numească învățatori de aceeași confesiune, pentru ca în caz de lipsă aceștia să poată face și catechizația.

În ședința a V-a s'a primit propunerea deputatului Dr. I. Dobre, ca să se înființeze un azil pentru pensioniștii bătrâni și neputincioși și s'a transpus Consistorului spre studiere.

În senatul bisericesc a fost ales apoi asesor ordinar protoereul Dr. Ioan Stroia, iar în senatul școlar Dr. Andrei Gălea. S'au ales și mai mulți asesori onorari.

În privința împărțirii fondurilor și fundațiilor arhidiecezane cu nou înființata eparhie a Clujului s'a decis, ca fondurile divizibile să se împartă după cheia $\frac{2}{3}$, pentru arhidieceză și $\frac{1}{3}$ pentru dieceza Clujului.

Sinodul a fost închis Miercuri la orele 7 seara.

* * *

Sinodul eparhiei Clujului s'a întrunit sub prezidiul P. S. Sale Nicolae Ivan, care deschide Sinodul prin o foarte frumoasă cuvântare, care a fost primită cu vii aclamațiuni din partea deputaților sinodali.

Constituindu-se biroul se alege obicinuitele comisii pentru a studia și a raporta în diferitele chestiuni ce se vor desbate în Sinod.

În ședința a doua, ținută Luni, raportorul comisiei organizatoare, Valeriu Moldovan, face o expunere asupra activității Consistorului. Se ia cunoștință de actul încoronării, despre pelerinajul eparhiei Vadului la mănăstirea Putna, la mormântul lui Ștefan cel mare, ctitorul eparhiei Vadului, — și despre înființarea a trei protopopiate nouă: Aiud, Huedin și Murăș-Ludoș. Un punct important în discuția Sinodului îl formează chestiunea zidirii catedralei ortodoxe la Cluj.

Sinodul autorizează Consistorul, ca după trecerea termenului de concurs, să încheie contracte cu antreprenorii care prezintă maximul de garanție. Se mai decide:

Să se ceară mitropoliei din Cernăuți un ajutor bănesc, date fiind legăturile istorice între eparhia Vadului și domnii Moldovei, iar

Consistorul eparhial e autorizat să contracteze în cele mai avantajoase condițiuni, un împrumut până la suma de 10 milioane lei pentru construirea catedralei.

Mai departe, pentru mărirea fondului de clădire, deputații cedează diurna pe această sesiune; se hotărăște purtarea unui tas pentru strângerea de oboluri în ziua de Sf. Nicolae.

Di Remus Furdui depune raportul comisiei bisericești.

Se naște o vie discuție în jurul salarizării preoților.

Se semnalează ca un fenomen îngrijitor trecerea preoților la funcțiuni laice mai bine retribuite. Ca măsură de combatere a acestui curent primejdios vieții religioase, se cere intervenție la guvern, care să îmbunătățească situația materială, mai cu seamă aceea a preoților din regiunile muntoase, care nu se pot bucura de favorurile legii agrare (împroprietărirea).

Pe de altă parte se va cere stabilirea prin lege, ca preoții să nu fie admiși în funcțiuni laice, decât pe baza unei dispense, acordată de forurile bisericești.

Marti și Miercuri au continuat desbaterile.

S'a stabilit de neeficace o intervenție a statului în combaterea sectelor. Singură propaganda activă și inteligentă poate aduce rezultate.

O chestiune de deosebită importanță a fost cea adusă în discuție de dl deputat Dr Vasile Pahone. Dl prof. Onisifor Ghibu a publicat în câteva numere ale ziarului „Patria“ o serie de articole, din care reese, că *Statul nostru are drepturi asupra bisericilor romano catolice a piariștilor* din str. Universității (de lângă Universitate) și a minorităților din str. Regina Maria.

Bazat pe aceste articole, dl Dr Vasile Pahone a întrebat Sinodul, dacă nu e de părere, ca guvernul țării să intervie, spre a i se înapoia cel puțin una din acele două biserici.

P. S. Sa episcopul Nicolae a răspuns arătând, că Consistorul s'a ocupat de această chestiune și că imediat ce studiul chestiunii va fi terminat, se vor face intervențiile necesare.

Miercuri s'a discutat chestiunea școlară. După propunere dlui profesor G. Bogdan-Duică, s'a hotărât, că Sinodul eparhial din Cluj *renunță la lupta pentru păstrarea școlii confesionale*. În sprijinul acestei hotărâri au vorbit și dnii prof. Sextil Pușcariu și Dr Ioan Mateiu. Biserica își rezervă drepturile însă asupra învățământului confesional religios.

(Această aderare la statificarea școalelor confesionale stă în contradicție cu hotărârile congresului nostru național-bisericesc și a celorlalte eparhii din mitropolie, cari își susțin și pe mai departe drepturile la școalele lor, până când tratativele cu guvernul vor ajunge la un acord acceptabil).

Sinodul a fost închis Miercuri la ora 1 d. a.

* * *

Sinodul dela Oradea-Mare, întrunit în a patra sesiune anuală, s'a deschis prin cuvântul P. S. Sale episcopului *Roman*, în sala mare din etajul ședinței episcopicești. În cuvântarea rostită, P. S. Sa preamărește spiritul și opera marelui arhieru Andrei Baron de Șaguna, întemeitorul organizației constituționale-democratice a bisericilor ortodoxe din Ardeal. Spiritul marelui arhieru — spune P. S. Sa — a planat totdeauna asupra Sinoadelor eparhiale și trebuie să conducă și pe reprezentanții bisericii întruniți în actualul Sinod eparhial. Opera acestui mare arhieru a fost o fericire în

trecut pentru biserica și neamul românesc; această operă, statutul organic, va fi pusă la temelie organizației întregii biserici române.

S'au ținut Duminecă și Luni trei ședințe, după care lucrările sinodului s'au terminat.

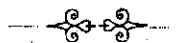
Din desbaterile urmate reținem chestiunile ce privește cultura și dotația clerului, precum și secretarismul. Ce privește cultura clerului și ameliorarea crizei de preoți, Sinodul a hotărât, să se ceară înființarea grabnică a unei academii teologice la Oradea-Mare. Cauza răspândirii sectarismului e și lipsa de preoți. Poporul român e dornic de cuvântul Domnului și-l caută și-l ascultă, unde se predică: în biserică ori în capștea sectarilor. S'a hotărât, să se ceară pe seama preoțimii un salariu delat stat mai mare, după felul primei de încurajare, ce se dă corpului didactic și o indemnizație de chirie în considerarea, că parohiile din Bihor sunt sărace și n'au sesiuni, nici case parohiale. Din raportul comisiei școlare remarcăm: statificarea în salariu a învățătorilor confesionali și ancheta mixtă de la Sibiu, pe care au ținut-o în August 1922 reprezentanții bisericii și ai statului. În această ancheta s'a ajuns la un acord provizoriu, rămânând ca toate chestiunile școlare în litigiu să se aranjeze prin lege. Până azi însă nu se prea văd rezultatele. S'a făcut acordul, ca biserica să pună la dispoziția statului, resp. învățământului, edificiile sale școlare, dar acestea tot așa au rămas goale, ca mai înainte. Lipsa de învățători continuă să contribuie la lăptirea analfabetismului. În trecut un stat dușmănos a pus tot felul de piedici, ca biserica și școala confesională românească să nu-și poată îndeplini misiunea culturală în sânul poporului.

În conștiința, că școala confesională sub aripile bisericii are rol însemnat de îndeplinit în îndrumarea sufletului românesc spre cultură și civilizație:

Sinodul eparhial a luat din nou poziție alături de eparhiile surori din Ardeal pentru menținerea și afirmarea dreptului bisericii de a avea școala sa.

* * *

Sinodul eparhial din Arad, după cum am fost anunțat la timpul său, fiind P. S. Sa episcopul Ioan suferind, s'a amânat.

Decisul consistorial

privitor la mutarea sediului Episcopiei dela Caransebeș la Timișoara.

După cum am anunțat în nrul 15 al foaiei noastre, Consistorul plenar din 3/16. Aprilie a. c. a luat în desbatere adresa Primăriei orașului Timișoara, privitoare la mutare sediului Episcopiei noastre la Timișoara. — Potrivit promisiunii noastre de atunci, în cele următoare publicăm decisul consistorial privitor la această chestiune:

„Consistorul diecezan, în chestiunea mutării sediului episcopiei ort. rom. a Caransebeșului dela Caransebeș la Timișoara, stă pe lângă concluzul de sub Nr. 25., luat în ședința din 6/19 Aprilie 1920 a Sinodului eparhial, care e de următorul cuprins: „Sinodul eparhial în deplin acord cu Consistorul diecezan află, că nu putem intra în discuțiunea privitoare la mutarea

sediului episcopiei noastre la Timișoara, ceea ce ar fi egal cu desființarea episcopiei Caransebeșului.

„Dacă este necesitate, ca în Timișoara să fie episcopie, aceasta nu înseamnă, că episcopia Caransebeșului să se desființeze, sau Caransebeșul să se lipsească de caracterul unei reședințe episcopicești.

„Și aici, în Caransebeș, avem necesitate, ca elementul românesc să se întărească, să se sporească instituțiunile de cultură, ceea ce putem să sperăm acum, când suntem în Stat român. Prin desființarea episcopiei, sau mutarea sediului din Caransebeș, elementul românesc ar suferi, ar slăbi și ușor ar putea să fie copleșit și sugrumat de curente contrare, ceea ce s'ar resimți asupra întregii împrejurimi. Aceasta nu poate fi dorința nici unui român bun.

„Dorința și datorința noastră ar fi, ca să contribuim la înălțarea orașului acestuia, ca să ajungă iarăși la importanța și înflorirea din trecut, despre care dă mărturie istoria.

„Astăzi avem lipsă de înmulțirea focarelor de cultură, iar nu de împușinarea lor.“

„De altfel Consistorul diecezan nu se poate ținea competent de a hotărî strămutarea reședinței episcopiei, cu atât mai puțin, că Congresul național bisericesc, prin concluzele sale Nr. 64 din a. 1900, Nr. 67 din a. 1909, s'a pronunțat pentru înființarea unei episcopii în Timișoara, iar prin concluzul său Nr. 58 din anul 1921 a îndatorat Consistorul mitropolitan, ca să întreprindă pașii necesari pentru înactivarea și a episcopiei din Timișoara.

„Consistorul mitropolitan, la rândul său, conformându-se acestei îndatoriri, în firul unui memoriu a întreprins la guvern pașii necesari pentru recunoașterea episcopiei înființându-se a Timișorii și pentru înarticularea ei în legile țării. Iar în cât privește pregătirea lucrărilor preliminare privitoare la arondarea eparhiei în cercuri electorale, la îndeplinirea alegerilor sinodale și la convocarea Sinodului electoral, Consistorul mitropolitan, a și exmis un mandatar al său.

„Fiind deci lucrările înființării noiei episcopii a Timișorii atât de înaintate, Consistorul diecezan ține, că numai Congresul național-bisericesc este competent să revină asupra acestei chestiuni. Prin urmare:

„Consistorul diecezan nu se simte competent a deschide tratative relativ la o eventuală mutare a sediului eparhiei afară de hotarele ei și cu atât mai puțin se consideră competent a transacționa cu Primăria orașului Timișoara asupra unor chestiuni, cari cad afară de sferile lor de competență, mai ales, când stăm în fața unor

hotărâri ale Congresului național-bisericesc, aflătoare în cursul realizării.

„„De altcum Consistorul diecezan crede, că interesele orașului Timișoara ar fi deocamdată promovate prin înființarea Consistorului prevăzut prin concluzul congresual Nr. 58/921, care Consistor să fie subordonat scaunului episcopesc a Caransebeșului.““

Statificarea Comunității de Avere.

Comisiunea pentru redactarea legii pentru organizarea Casei Pădurilor, pentru organizarea corpului silvic și pentru redactarea unui anteproiect de lege pentru codicele silvic, prin raportul dlui Petre Antonescu, spune, că dl Al. Constantinescu, actualul ministru al domeniilor și în același timp președintele societății „Progresul Silvic“, dându-și seama de „importantul rol al pădurilor în economia generală a țării, a făgăduit formal, că în sesiunea actuală a Parlamentului va prezenta proiectele menționate mai sus.“

Noi avem înaintea noastră aceste legi, precum și anteproiectul de codice silvic și ne ținem de datorie a informa cetitorii despre soarta Comunității de avere în apropiatul viitor. Nu intrăm în amănunte și discuții, ci reproducem textual unele articole din legea, care va hotărî mâne de soarta averei grănicerilor.

Cap. II. Art. 3. — Casa Pădurilor are de scop:

1. A administra toate pădurile conform codicelui silvic.

7. A întocmi o matricolă de toată averea mobilă și imobilă ținând de pădurile Statului și de cele administrate de Stat.

9. A aplica legile și regulamentele privitoare la pădurile ce administrează. (Deci și pe cele privitoare la pădurile grănicerești.)

Cap. IV. — Administrația Casei Pădurilor: Art. 7. Administrația Casei Pădurilor este încredințată unui consiliu superior de administrație și unui administrator general.

Consiliul superior de administrație se compune din 7 membri și anume:

Un reprezentant al fondului religios ort. român din Bucovina; un reprezentant al administrației pădurilor comunale grănicerești din fostul reg. 2-lea din Năsăud; un reprezentant al comunității de avere grănicerești din Caransebeș; un reprezentant al societății „Progresul Silvic“ și alți 3 desemnați de ministrul agriculturii și domeniilor . . .

Pentru a fi numit membru în consiliul superior de administrație al Casei Pădurilor se cere să fie inginer silvic cu gradul de cel puțin inginer inspector general silvic.

Așa sună o parte din lege!

Deci urmează ștergerea reprezentanței, a comitetului și a autonomiei Comunității de avere.

Din codicile silvic, care va fi prezentat Parlamentului, reproducem numai următoarele două articole:

Art. 15. „Se vor administra de cătră organele silvice ale Statului: . . . d) Pădurile comunităților de avere, etc.“

Art. 29. „Pășunatul în păduri este cu desăvârșire oprit.“

Iată unde duc certele și animositățile! Este oara a douăsprezecea, în care prin împreună lucrare și bunăînțelegere s'ar putea eventual înlătura primejdia. Cei chemați au răspunderea! R-n.

Ș T I R I

Personale. P. S. Sa părintele Arhiepiscop Filaret Musta a plecat Duminecă seara la București, spre a lua parte la debaterile Senatului.

Din Parlament. Corpurile legiuitoare și-au reînceput activitatea și la 1 Mai a. c. st. n. s'au întrunit în prima ședință.

Primele ședințe n'au fost prea împopulate, chiar și parlamentarii din majoritate au venit puțini. Stânga incintei era goală. Opoziția unită n'a luat parte la ședințe, căci grupurile parlamentarilor partidelor național și țărănesc nu se întruniseră încă să hotărească atitudinea lor față de redeschiderea Parlamentului

S'au depus mai multe proiecte de legi de o însemnătate mai mică. Ziarele din Capitală aduc știrea, că în actuala sesiune se va debata și legea pentru reforma administrativă, legile silvice și statutul funcționarilor.

Tot ziarele din Capitală anunță, că în sinul guvernului, între dnii miniștri G. Mărzescu și generalul Văitoianu ar fi oarecare divergențe, care pot avea ca urmare remanierea guvernului.

Instalarea noilor episcopi. Duminecă, la 9/22 Aprilie a. c., a avut loc instalarea P. S. Sale a episcopului Iacob Antonovici în scaunul eparhiei Dunării de jos.

Duminecă, la 30 Aprilie (13 Mai) a. c., se va face instalarea P. Sfințitului Visarion Puiu în scaunul episcopiei Hotinului; iar cea a Prea Sfințitului Dr Nectarie Cotlarciuc în scaunul de episcop dela Cetatea Albă se va face în ziua de 4/17 Mai a. c.

Hirotonirea intru arhieru a arhimandritului Ilarie Teodorescu, ales episcop de Constanța, s'a făcut Duminecă la Mitropolia din București.

Episcopat ortodox român în America. Se colportează știrea, că dl C. Banu, ministrul cultelor și artelor, a făcut propunere eruditului arhimandrit Iuliu Scriban, să primească demnitatea de episcop pentru Românii din America.

Alegere de preot. Duminecă, la 29 Aprilie a. c. st. n., s'a ținut alegerea de preot în frunțașă comună Coșava, din protopresbiteratul Făgetului. S'au dat de tot 100 voturi, dintre cari 94 voturi, adică majoritatea a intrunit-o candidatul de preot Tiberiu Gherga. Alegerea a decurs în ordine.

O sărbătoare. Ziua de Duminecă, 16/29 Aprilie a. c., a fost o zi de bucurie nu numai pentru harnicul corp didactic al școlii civile de fete din loc, ci și pentru orice Român. S'a văzut cu acest prilej, că munca și dragostea sinceră cu care își împlinește această școală misiunea sa, este bine apreciată de societate, care urmărește cu interes viu activitatea ei, dovadă numărul frumos de oaspeți, cari au grăbit să răspundă la apelul adresat de către direcțiunea școlii în scopul organizării unui comitet școlar. Este apoi și o nouă dovadă, cât de necesară este această școală și ce gol mare umple. Suntem îndreptățiți prin urmare, să legăm cele mai frumoase speranțe de viitorul ei.

Pe lângă primarul orașului, pe care-l vedem cu plăcere în tot locul, unde e vorbă de o acțiune în favoarea bunei obște, — au mai răspuns la apel un număr mare de membri din toate straturile societății. La orele 11^{1/2}, directorul școlii, dl I. Ionescu, deschide adunarea, făcând cunoscut ordinul ministerial, care cere înființarea de comitete școlare pe lângă fiecare școală și după ce arată rolul lor în legătură cu propagarea culturii, roagă să se procedeze la alegerea membrilor în comitet. După o scurtă, dar foarte vie discuție, la care au luat parte mai mulți dintre oaspeții prezenți, — discuție care privia interpretarea unui pasagiu din ordinul ministerial, — comisia de candidare propune, iar adunarea alege pe următorii ca membri în comitet: pe dnii R. G. Ancușă, secretar consistorial, Dr. M. Metzger protoereu r. cat., dl I. Târziu, contabil, dna E. Sintai, presidenta „Asoc. soțiilor meseriașilor” din loc, iar ca censor pe dl D. Răbăgia, econom. Din corpul didactic al școlii fac parte ca membri: directorul I. Ionescu, profesorul T. Savescu, dna E. Neamtu și dsoara E. Deac.

Un părinte.

Valoarea locativă a pământurilor de pe teritoriul orașului Caransebeș a fost stabilită de către Comisiunea de recensământ, precum urmează:

La jugher — Lei						
Clasele	Pământuri arabile	Fânețe	Islazuri	Grădini de legume	Livezi de pruni și alți arbori fructiferi	Păduri
I	150	150	100	250	250	30
II	130	130	85	230	230	20
III	110	110	70	200	200	15
IV	90	90	60	150	150	10
V	70	70	50	120	120	8
VI	50	50	45	100	100	7
VII	40	40	40	80	80	6
VIII	40	30	30	60	60	5

Trupa teatrală Misu Fotino a dat două reprezentații și în orașul nostru. Miercuri s'a jucat comedia „Frackul”, iar Joi seara „Prostul.” Luni, în trecerea sa spre Bucovina, dl M. Fotino cu trupa sa se va opri din nou la Caransebeș, dar numai pentru o seară, și vor juca piesa „Diavolul”.

Ziua fondării Romei decretată ca sărbătoare a muncii. Autoritățile italiene au înștiințat sindicatele muncitorești, că nu vor permite manifestațiile proiectate pe ziua de 1 Mai.

La Roma ziua de 21 Aprilie, amintind fondarea acestui oraș, a fost decretată de sărbătoare a muncii, așa că în loc de 1 Mai, muncitorii din Roma au sărbătorit ziua aceasta. S'a făcut și o învoială între patronii și muncitori în acest sens.

Împrumut englez pentru România. Guvernul a contractat un împrumut de 6 milioane sterlingi (6 miliarde lei) cu un consorțiu bancar englez. 4 miliarde din acest împrumut se vor folosi pentru îmbunătățirea căilor ferate, a poștei, navigației, cu concursul exclusiv al întreprinderilor engleze.

La Lausanne Ismed-Pașa a ridicat pretenții asupra insulei Ada-Kaleh, care, pierdută de Turcia încă din Maiu 1913 prin anexare administrației ungurești, a fost cedată prin tratatul de pace României, deoarece prin drept istoric și geografic această insulă se ține de Orșova. Pretenția turcă a fost respinsă de conferință. Conferința a trecut apoi la chestiuni mai serioase și a terminat statutul Strâmtorilor. Delegația turcă a declarat, că aprobă această convenție și dorește, ca și Rusia să fie invitată să semneze convenția Strâmtorilor.

Problema reparațiilor a fost din nou pusă pe tapet prin discursul lordului Curzon din Camera Lorzilor. Curzon a declarat clar și hotărât, că principiul fundamental al politicii engleze în Orient și în Occident, în Ruhr ca și în Lausanne, e deplină înțelegere cu Franța. Conform acestui principiu, Anglia a observat o atitudine de neutralitate binevoitoare. Germania nu poate să eludeze obligațiunile sale, ci trebuie să plătească în limita capacității sale. De altfel Franța trebuie asigurată de un viitor atac din partea Germaniei și garanțiile ar trebui să fie reciproce. E vorba ca guvernul german să facă propuneri și să precizeze cifra reparațiilor care le va plăti.

Poșta Redacțiunii.

A. I., preot în M.-n. Regretăm, dar din mai multe motive nu-i putem face loc. Epistolă urmează.

I. B., preot în T. Deocamdată, din motive mai multe, nu-l putem face loc. Nu vom folosi de el la altă ocaziune.

G. D., inv. în O. Tratatul, deși lucrat cu foarte multă îngrijire, nu intră întru toate în vederile noastre.

